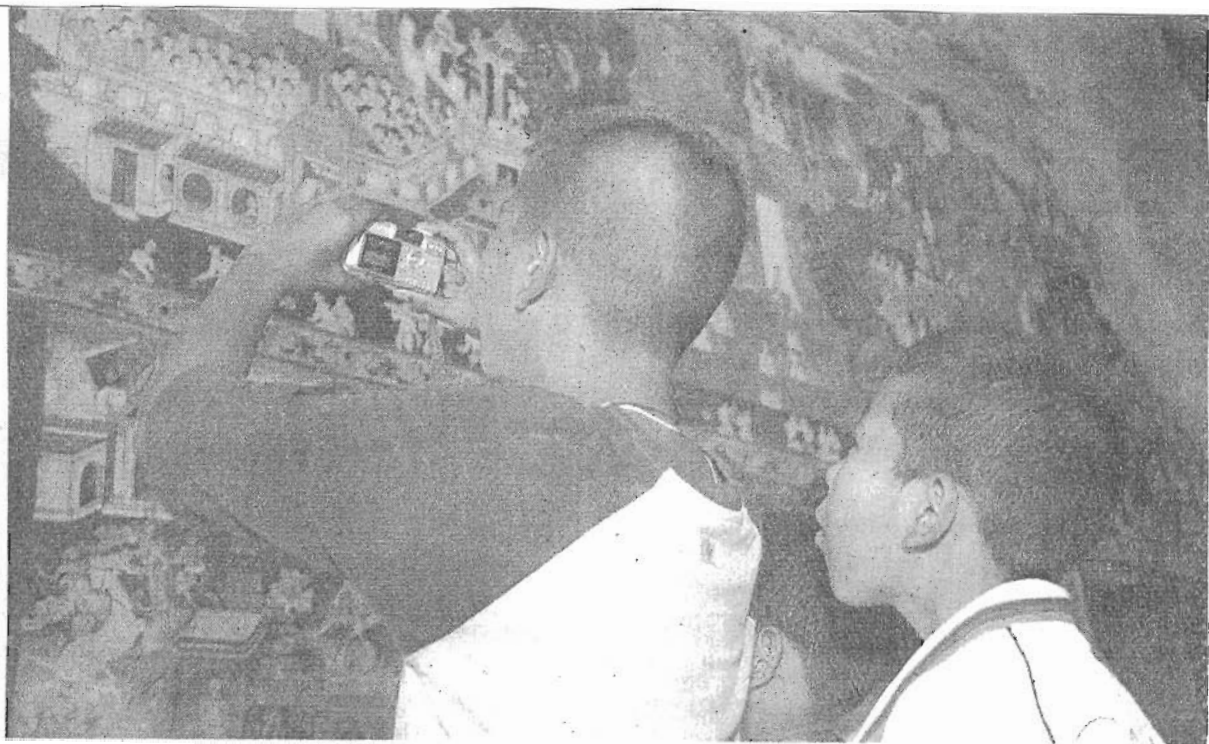
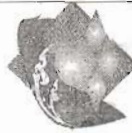

แผนทำางความดี...

นักมานุษยวิทยาน้อย ผ่านเรื่องเล่าพิพิธภัณฑวัดคงคาราม

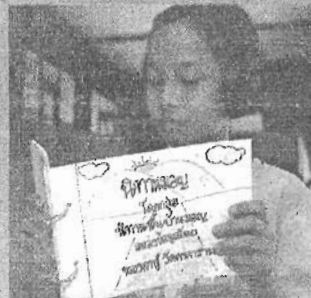

ที่มาร่วมสมัย

งานภาคสนามปฏิบัติการของนักมานุษยวิทยาน้อยกลุ่มเยาวชนคงคารามอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับชุมชนตนเอง เคยได้ยินจากประสบการณ์ หรือคำบอกเล่าในครอบครัว แล้วนำมารวบรวมจัดระบบข้อมูลใหม่ด้วยการสร้างแผนที่ความคิดของชุมชนร่วมกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มเนื้อหาต่างๆ เช่น ประเพณี วิถีชีวิต คนรึมนำวิถีเกษตรกรรม นิทานมอญ เป็นต้น

"เป็นทืออยู่ของคนมอญ" "อยู่ริมแม่น้ำ" "มีเสาหงส์" ฯลฯ นักมานุษยวิทยาน้อย น้องเจน เด็กหญิงวิภาวี มินทนนท์ บอกถึงการทำความเข้าใจแผนที่ความคิด ชดแก็ น้องอ้อแอ้ เด็กหญิงสมภารานต์ ยาสะอาด บอกว่า "การบวชของคนมอญต้องทำอะไรบ้างคะ" "แต่ก่อนแม่น้ำแม่กลองเป็นอย่างไรบ้าง" เช่นกันน้องไอ้ต เด็กชายอิทธิพล แสงดิษฐ์ กรมผู้รู้ "โต้ง คืออะไร ตะกรำผี คืออะไรครับ" น้องอู๋ เด็กชายก้องภพ พรหมยอนันต์กุลเสริมว่า "สนุกสนานไปกับการลงพื้นที่ ได้พูดคุยกับคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่น ทำให้เราได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ ของชุมชนมากมาย"

คำถามจากการจัดระบบข้อมูล พร้อมเสียงสัมภาษณ์เจื้อยแจ้วของนักมานุษยวิทยาน้อยอีกนับสิบคนในการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ถึงเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีมุ่งให้พวกเขาได้รู้จักการเก็บข้อมูลพื้นที่กับข้อมูลภาคสนาม และการสืบค้นข้อมูล

โต้ง คืออะไร ตะกรำผี คืออะไรครับ...เสียงสัมภาษณ์เจื้อยแจ้วของนักมานุษยวิทยาน้อย สอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ถึงเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มุ่งให้พวกเขาได้รู้จักการเก็บข้อมูลบันทึกข้อมูลภาคสนาม และการสืบค้นข้อมูลท้องถิ่นในเรื่องที่อยากรู้ได้มากขึ้น

ท้องถิ่นในเรื่องที่อยากรู้ได้มากขึ้น

เมื่อได้ข้อมูลในเรื่องราวต่างๆ ของชุมชนอย่างครบถ้วนแล้ว กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลชุมชนถูกจัดระบบความสำคัญด้วยแผนที่ความคิดได้ถูกนำมาถ่ายทอดผ่านสื่อกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ชุดนิทรรศการ “ผิวของเรา บ้านของเรา” ที่บอกเล่าความสัมพันธ์ระหว่างผ้ากับวิถีชีวิต การแต่งกาย ผ้าในประเพณีต่างๆ ของชุมชน หนังสือทำมือที่บอกเล่าเรื่องราวชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตคนริมน้ำการเกษตรของชุมชน อาหารมอญ นิทานมอญ ประเพณีสิบสองเดือน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง พระอุโบสถ

โปสเตอร์ที่ออกแบบถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในสายตาของเยาวชน พร้อมด้วยข้อความสั้นๆ สำหรับอธิบายความคิดของตน

เอง ทั้งสถานที่สำคัญ สัญลักษณ์ของชุมชน ภาพถ่ายของชุมชน ภาพถ่ายเล่าเรื่อง (Photo Voice) ที่เยาวชนได้ช่วยกันคิดหาสถานที่ถ่ายทอดความคิดของตนเอง มาเป็นภาพถ่ายที่เล่าเรื่องตามหัวข้อต่างๆ เช่น คนมอญ คนจีนอาหารเป็นต้นเช่นกันของภาพวาดเยาวชนได้เลือกวัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ที่ตนชอบและวาดรูปพร้อมเขียนคำอธิบายถ่ายทอดเรื่องราวและเรื่องเล่าของสิ่งของนั้น

แห่งการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นพระอนุวัตร สัจจิตโต ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ที่หน้าวัดคงคาราม เล่าถึงเด็กๆ ให้ความสนใจกันมาก

“สังเกตจากการทำหนังสือแจ้งไปทางโรงเรียน มีเด็กๆ สนใจเข้ามาสมัครอบรมกันมากซึ่งเด็กเหล่านี้มีความสำคัญในการต่อยอดเรื่องราวของการสืบทอดข้อมูลทางวัฒนธรรม

ของท้องถิ่น ต่อยอดเรื่องราวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มคนมอญ ประเพณีความเชื่อ วิถีชีวิตของชุมชนสืบต่อไปได้เป็นอย่างดี”

“นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ใหญ่ก็จะมีการอบรมในเชิงอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ในพิพิธภัณฑ์และเยาวชนกลุ่มนี้จะมีส่วนร่วมในการอบรมครั้งนี้ด้วย” พระอนุวัตร ชี้ให้เห็น

ด้านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคงคาราม พิเชษฐ์ ยานวิริยะกุล กล่าวถึงผลงานของเยาวชนกลุ่มนี้ว่า

“รู้สึกภูมิใจที่เด็กตัวน้อยๆ จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตคนคงคารามทั้งชนบทประเพณีให้ทราบได้อย่างง่ายๆ และครบถ้วน โดยผ่านการวาดรูป การทำแผนที่ความคิด การทำหนังสือทำมือ”

การทำงานร่วมกันของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ชุมชน เยาวชน และคนในท้องถิ่น โดยใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นองค์กรทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ผลักดันพลังชุมชนในการสร้างความเคลื่อนไหวเพื่อสืบทอดและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง

โดยเฉพาะพลังของกลุ่มเยาวชนที่เปรียบเหมือนต้นกล้าทางวัฒนธรรมในการอนุรักษ์และสืบทอดเรื่องราวและเรื่องเล่าของชุมชนท้องถิ่นตนเอง

หมายเหตุ - ศิวะ นนทวงษ์
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)